

Izdavač
Zemaljski muzej BiH

Za izdavača
Doc. dr. Adnan Busuladžić

Organizatori izložbe
Zemaljski muzej BiH, Sarajevo
Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog
i prirodnog naslijeđa, Sarajevo
UG Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost

Autori izložbe
Snježana Mutapčić, Marica Filipović

Saradnici na izložbi
Mirha Šabanović, Andrijana Pravidur

Dizajn izložbe i plakata
Dragan Denda, Ivana Vuković

Konzervatorsko-preparatorski poslovi
Mr. sc. Azra Bećević-Šarenkapa
Damir Lazzari, Rasema Šalaka

Dokumentacija
Merdina Tekić

Arhivska građa
Javni servis BHRT
Kinoteka BiH
Hrvatski državni arhiv, Zagreb
Državni arhiv BiH, Sarajevo
Filmski centar Sarajevo

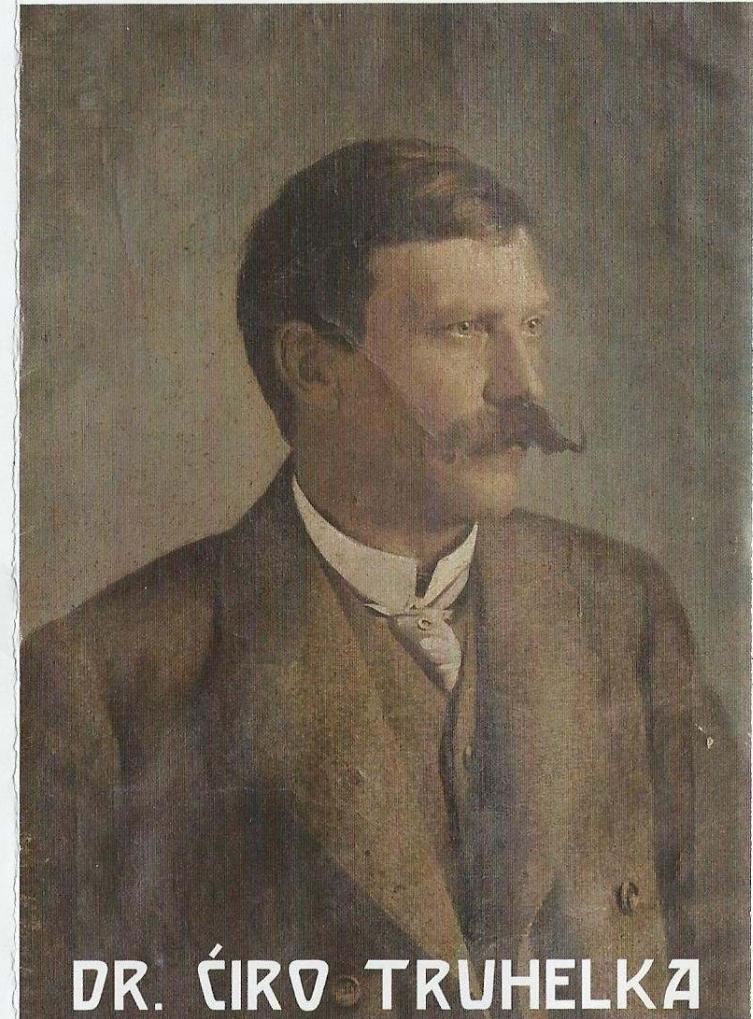
Fotografije
Enes Logo, Dragana Antonić

Izbor muzike
Dr. sc. Tamara Karača-Beljak

Zahvaljujemo se Umjetničkoj galeriji BiH za posuđena
likovna djela.

KANTONALNI ZAVOD ZA ZAŠTITU
KULTURNO-HISTORIJSKOG I PРИРОДНОG НАСЛЕДЈА SARAJEVO
INSTITUTE FOR THE PROTECTION OF CULTURAL-HISTORICAL
AND NATURAL HERITAGE OF CANTON SARAJEVO

HRVATSKO DRUŠTVO ZA ZNANOSTI I UMJETNOST

GRUHELKA
DR. ĆIRO TRUHELKA
U SPOMEN NA
JEDNOG
PIONIRA

Dr. Ćiro Truhelka - U spomen na jednog pionira

Izložba je postavljena u spomen Ćiri (Ćirilu) Truhelki (Osijek, 1865. – Zagreb, 1942.), pionиру bosanskohercegovačke muzeologije, arheologije, etnologije, povijesti sa pomoćnim disciplinama: numizmatikom, sfragistikom, paleografijom, heraldikom, ... Kao prvi doktor povijesti umjetnosti i arheologije, Truhelka dolazi u Sarajevo početkom 1886. godine na mjesto tajnika Muzejskog društva, sa zadatkom da radi na pripremama za osnivanje Zemaljskog muzeja za Bosnu i Hercegovinu. Nakon osnivanja Muzeja, 1. februara 1888. godine, postavljen je za prvog kustosa za arheološku, etnografsku i numizmatičku zbirku. Dvadesetjednogodišnji entuzijast, visokoobrazovani poliglot i pasionirani slikar, u Bosni i Hercegovini provodi najbolje godine svoga života, neprekidno od 1886. do 1922, kada je prijevremeno umirovljen. Svoj znanstveni i stručni rad Truhelka nastavlja u Osijeku, Skoplju i Zagrebu. Pred kraj života je napisao autobiografsku knjigu *Uspomene jednog pionira*, čiji naslov evocira ova izložba do sada prvi javni omaž Ćiri Truhelki priređen u Bosni i Hercegovini. Agata Truhelka (Sarajevo, 1890. – Zagreb, 1980.) je 1978. godine donirala spomen-sobu svojega oca Sarajevu „da stvari budu na ogled Sarajlijama“. Tekst Agate Truhelke *Očeve ruke*, čini misaoni okvir uspomene na Truhelku i njegovo stvaralaštvo, na ambijent u kojem su provodili posljedne dane života, kao i sponu sa izložbenim prostorima ovoga Muzeja.

Od svoje dvadeset i prve do pedest i sedme godine života, Truhelka neprekidno i plodotvorno radi na terenskim istraživanjima i prikupljanju građe za Muzej, pri čemu objavljuje znanstvene rezultate i književne radove, ilustrirane bezbrojnim crtežima. To je vrijeme kada nastaju njegove živopisne slikarske opservacije, koje pored umjetničke i dokumentarne vrijednosti nose osnovno geslo „Pronaći i sačuvati od zaborava“. Koristeći se crtežom, akvareлом, uljem, intarzijom, drvorezbom, Truhelka je širom Bosne i Hercegovine pronalazio različite motive za slikanje (pejzaže, tradicijsku arhitekturu, portrete stanovnika u živopisnim nošnjama, upotrebljene predmete i dr.)

Neprekidno radeći kao prvi kustos Zemaljskog muzeja za Bosnu i Hercegovinu, zatim kao direktor (1906. – 1921.) i glavni urednik *Glasnika* (1906. – 1920.), u kojem objavljuje brojne znanstvene i stručne radove, Truhelka kao brižni otac ovoga Muzeja, zajedno s arhitektom Karлом Paržikom, ostvaruje najljepši dragulj njihova pasioniranoga rada u Bosni i Hercegovini – namjenski projektiran i sagrađen muzejski kompleks, čime Zemaljski muzej u tom času predstavlja najveći i najmoderniji muzej na Balkanu, svečano otvoren 4. oktobra 1913. godine.

Putem fotografija, umjetničkih slika i originalnih predmeta iz osobne zaostavštine Ćire Truhelke, predstavljeni su neki segmenti iz njegovog života. Osnovni dio kolekcije čini garnitura namještaja – rezbarena soba sa ukrasnim inkrustacijama, divanom i peškunima za posluživanje, koje je (kao i nacrte ornamenata), u slobodno vrijeme izradio sam Truhelka. O tome svjedoči originalni potpis iz 1901. godine. S obzirom da se tokom istraživanja susretao sa različitim i raznovrsnim načinima ukrašavanja (na keramici, na metalu, na kamenu, na tekstilu, na ljudskom tijelu), istraživao je razvoj i primjenu ornamentalnog ukrasa u različitim kulturnim epohama, od prehistorije do savremenog doba. Truhelka je prepoznao vrijednost ornamentalne raznolikosti i ugradio ih u dizajn predmeta koje je izradio za svoj dom.

Odmah po dolasku u Bosnu i Hercegovinu Truhelka započinje intenzivan i raznovrstan naučnoistraživački rad na polju arheologije, srednjovjekovne povijesti i numizmatike, koji različitim intenzitetom traje nekoliko decenija. Područje njegovog interesovanja se ogleda na polju istraživanja spomenika sve tri glavne epohe: preistorije, antike i srednjeg vijeka. Na polju arheologije bio je u toku svih savremenih nalaza i razvoja znanstvene misli. Ovom prilikom ističemo samo značajnije lokalitete na kojima je vršio istraživanja – Glasinac, Donja Dolina, Klakar, Veliki Mošunj, Stolac, ... Posebnu pozor jekovne Bosne stećcima (*bosanskim mramorovima*) i rasvjetljavanju njihove povijesti. Epigrafska istraživanja su, pored natpisa na stećcima i drugim srednjovjekovnim spomenicima, doprinijela i interpretaciji natpisa

sa ploče Kulina bana. Značajno je istaći i Truhelkin doprinos izučavanju i dataciji različitih vrsta i tipova oružja, kao i numizmatičkih nalaza u zbirkama Zemaljskog muzeja BiH.

Odabir i otkup etnografskih predmeta za muzejske izložbe (proizvodi zanatlija: oružara, kazandžija, terzija i abadžija, sarača, kujundžija, ženske rukotvorine i dr.), predstavljeni su snažan izazov za mladog kustosa koji je u zgradu Mirovinske zaklade postavio prvu izložbu u novoosnovanom Zemaljskom muzeju BiH. Truhelka pravi i plan otkupa, pa su za Muzej nabavljeni brojni komplimenti narodnih nošnji svih nacionalnosti sa područja cijele Bosne i Hercegovine, ali i sa Kosova, iz Albanije, Bugarske i Grčke, koji predstavljaju izuzetno vrijedno blago kulturnog naslijeđa koje se čuva u Odjeljenju za etnologiju. Truhelka je nabavio i osam originalnih, potpuno namještenih soba, sa unutrašnjom dekoracijom od rezbareneg drveta, u kojima su na lutkama bile izložene gradske i seoske narodne nošnje iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, zatim iz Albanije, Grčke i Bugarske.

Učešćem na međunarodnim izložbama, na kojima je dobio više visokih odlikovanja, Zemaljski muzej BiH i njegov kustos Ćiro Truhelka su, na najbolji mogući način, promovirali Bosnu i Hercegovinu kao zemlju sa izuzetno bogatim kulturnim i prirodnim naslijeđem, čime je razbijena predrasuda o Bosni kao „balkanskoj zemlji bez civilizacije i bez privlačnosti za stranca, ...“

Izložba Dr. Ćiro Truhelka – u spomen na jednog pionira, realizirana je u povodu obilježavanja 70-te godišnjice smrti Ćire Truhelke i 125-te godišnjice osnivanja Zemaljskog muzeja BiH. Realizaciju izložbe zajednički su omogućili Zemaljski muzej BiH, Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirodnog naslijeđa Kantona Sarajevo i UG Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost.

